

Univerzitet Crne Gore
Fakultet političkih nauka

Onlajn novinarstvo i novi mediji

Sedmo predavanje – *Istraživanje i izvori u onlajn novinarstvu*

Izvori i intervjuisanje u onlajn novinarstvu

Koje izvore imamo?

- Pisane tragove (dokumenta)
- Ljudske izvore

Pisani izvori

- Mogu biti **primarni** i **sekundarni**

Primarni izvori

- **Službena** dokumenta poput izvoda iz matične knjige rođenih, umrlih, vjenčanih, podaci zdravstvenog, socijalnog, penzijskog osiguranja, službena statistika (npr. MONSTAT)

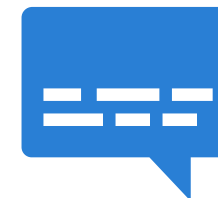
Sekundarni izvori

- Objavljene vijesti, arhive, razne baze podataka, istraživanja javnog mnjenja i slično

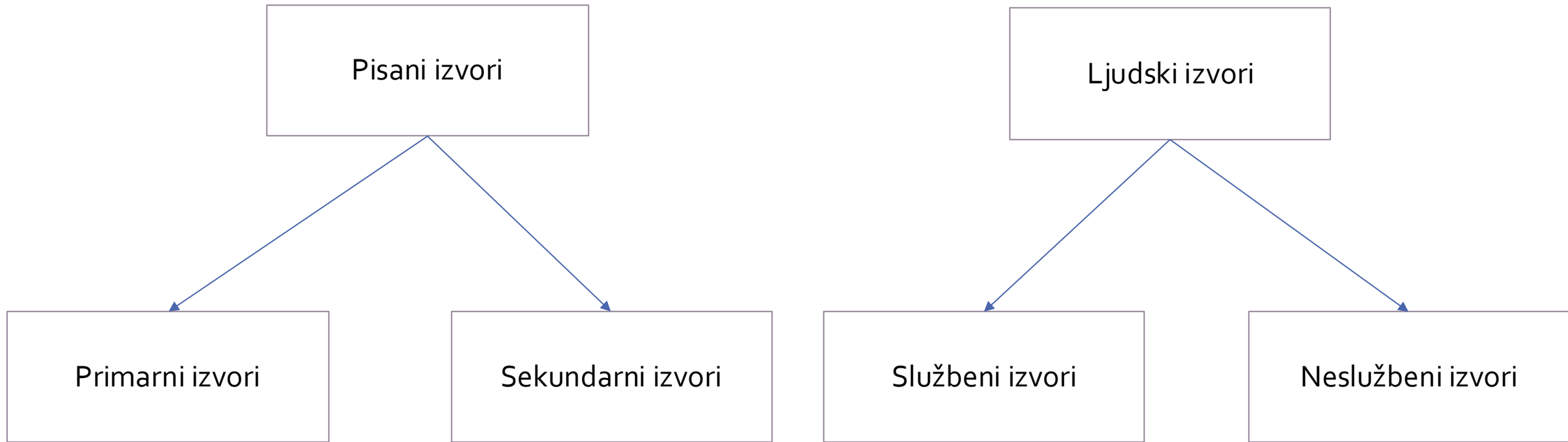
Ljudski izvori

Službeni izvor (predstavnic
institucija, služba za odnose s
javnošću, saopštenja)

Neslužbeni (pojedinci, susjedi,
očevici)

-
- Šta kada ne možemo da dobijemo informaciju od službenih izvora?

Centar za istraživačko novinarstvo Crne Gore (CIN-CG) je upravi Vodovoda poslao pitanja, ali nije bilo odgovora.

Anonimni izvori

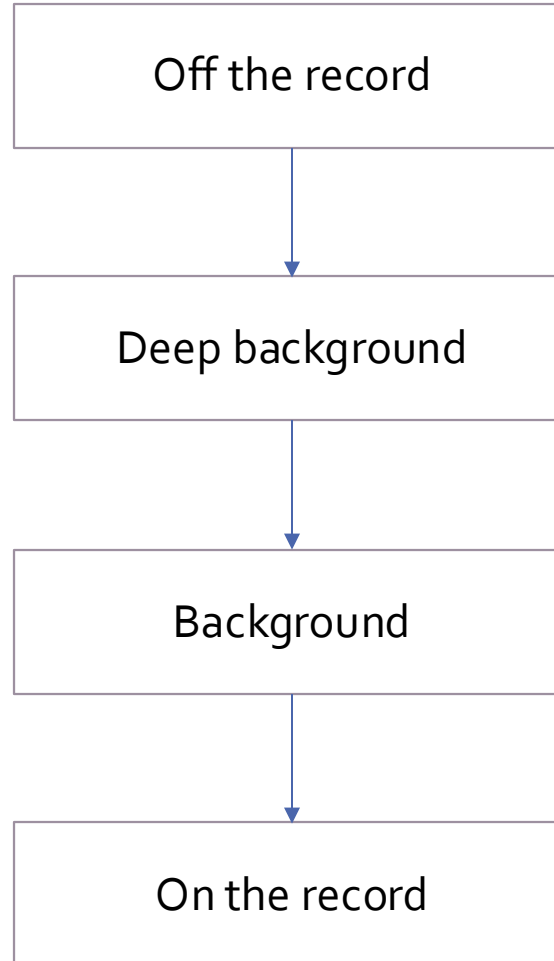
- Važan i sastavni dio novinarske prakse, ali podložan zloupotrebi

Kako potpisujemo izvore?

- **Off the record:** informacija se NE upotrebljava
- **Deep background:** informacija se upotrebljava, ali bez IKAKVIH naznaka o kome se radi
- **Background:** informacija se upotrebljava, bez navođenja pravog imena i prezimena, ali uz navođenje opisa posla ili neke informacije koja nam daje makar naznaku o kome se radi
- **On the record:** puno ime i prezime, opis posla

Kako
potpisujemo
izvore?

- Prvo **funkcija**, pa **ime i prezime**

To je za Radio Slobodna Evropa (RSE) kazala ambasadorica World Animal Day (WAD) za Crnu Goru, Svetlana Manojlović.

Dvije osobe ubijene su u pucnjavi u Podgorici, na kružnom toku ka Nikšiću, saopšteno je Vijestima iz više nezvaničnih izvora, što je kasnije potvrđeno i u zvaničnom saopštenju Uprave policije.

Mještaniin bjelopoljskog sela Kukulje, čije je ime poznato redakciji, kazao je za Portal RTCG da su njegova majka i snaha uočile u svom voćnjaku Aliju Balijagića za kojim policija traga već sedam dana zbog sumnje da je počinio dvostruko ubistvo u Tomaševu.

priča za Radio Slobodna Evropa (RSE) tridesetdvogodišnja Tanja, žrtva porodičnog nasilja, iz jednog grada u centralnom dijelu Crne Gore.

razumijem i opravdam. I voljela sam ga...", kaže u ispovijesti Tanja čije je pravo ime poznato redakciji.

- Da li su novinari i novinarke u Crnoj Gori dužni da otkriju izvor informacije?

Pretraga izvora

- Za svakog novinara/ku važno je da ima ličnu mrežu kontakata

Pretraga izvora

- U tradicionalnim medijima informacije se najčešće dobijaju iz **nezvaničnih** i **zvaničnih izvora**, pri čemu se ovi posljednji favoriziju
- U onlajn medijima, sve se više oglašavaju **nezvanični izvori**, odnosno građani/ke ili ljudi koji su lično pogođeni određenom temom jer im veb omogućava da se obrate redakciji brže
- Pružanje informacija nije jedina funkcija naših izvora.
- Oni takođe mogu da nas upute na druge ljude koji imaju informacije o našoj temi.

-
- Informacije iz prve ruke?
 - Informacije iz druge ruke?

Intervjuisanje u onlajn i u tradicionalnom novinarstvu

- Šta je isto?
 1. Priprema za intervju (mora biti temeljna)
 2. Tehnike dobrog vođenja intervju
 3. Mora se pravično i tačno izvještavati

Pripremanje za intervju

- Dobru pripremu čini:
 1. Temeljno istraživanje teme
 2. Određivanje jasnog fokusa novinarske priče
 3. Biranje sagovornika/ca
- Druga faza je ugovaranje samog intervju
- Intervju meglom je **posljednja** opcija

Intervjuisanje mejlom - nedostaci

1. Nema mogućnosti za dodatna pitanja
2. Ne možemo da uspostavimo odnos sa izvorima
3. Nemamo kontrolu nad intervjuom
4. Ne znamo ko nam zaista odgovara
5. Nema interaktivnosti
6. Postoji mogućnost da pogrešno navedemo nečije riječi (mejl intervjui takođe zahtijevaju lektorsku i uredničku obradu – i jedna i druga mogu da izmijene nečije riječi)

Razgovor

1. Otvaranje intervjua (objašnjavanje svrhe, teme razgovora, dužine trajanja, upotrebe podataka)
2. Opšta pitanja
3. Konkretna pitanja (**bitno je da slušamo šta nam osoba govori, ne fokusirajte se previše na sljedeće pitanje**)
4. Zatvaranje intervjua (uvijek pitati sagovornika/cu da li ima nešto da doda, napomenuti da ćete poslati razgovor kada bude objavljen)

Dobra i loša pitanja

Dobra pitanja	Loša pitanja
Otvorena pitanja "Čime ste se rukovodili u projektu?"	Da/ne pitanja "Da li ste oduvijek željeli da radite u IT industriji?"
Neutralna pitanja "Zbog čega ste počeli da se zanimate za kompjutere?"	Sugestivna pitanja "Zašto otpuštate 100 ljudi ako ste milioner?"
Specifična pitanja "Šta mislite o uticaju vještačke inteligencije na razvoj aplikacija u IT industriji?"	Dvosmislena pitanja "Da li ste otpuštanjem radnika zaradili puno novca i oslobodili se dioničara?"
Završna pitanja "Imate li nešto da dodate o ovoj temi?"	

Uređivanje onlajn vijesti

- Šta su razlike između urednika na portalu i u štampanim medijima?

Uređivanje onlajn vijesti

- Onlajn urednici sve promjene mogu odmah da naprave
- Odgovor publike može da se zabilježi istog trenutka
- Multimedijalni sadržaj iziskuje provjeru različitog materijala (video, foto, hiperlinkovi i slično)
- Očekuje se da će najnovija vijest biti odmah pokrivena

Uređivanje onlajn vijesti

- Onlajn urednici najčešće prave tzv. “**paket priče**” koji publici omogućava da dobije što više informacija o temi izvještavanja

- Primjer

RIENDS

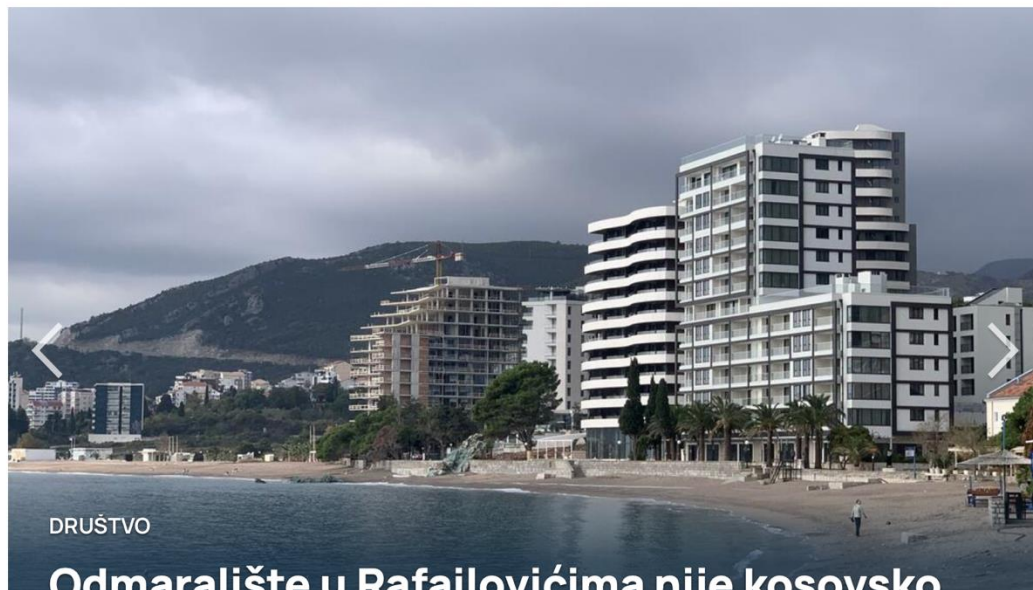
DAY

A SVE
NIŽENO

FASHIO

BLA

-25%
I NA VE

DRUŠTVO

Odmaralište u Rafailovićima nije kosovsko

NAJNOVIJE

NAJČITANIJE

KOMENTARI

10:52 h 4

Bijelo Polje: Udarila u stub, on se srušio na obližnji objekat

10:45 h

Najveći fildžan na svijetu najavio spektakl u Ulcinju

10:44 h

Boje jutra: Nazire li se kraj saobraćajnom haosu u Glavnom gradu?

10:37 h

Formirani skupštinski odbori, o najvažnijem ni riječi: Izborna reforma hitna ali je partije ne pominju

10:23 h

OSEN

COTOSEN

UP TO
**60%
OFF**

SHOP NOW

Friday
OFF

Milović od Savića traži imena sudija i okrivljenih

KO JE
UBIO
DUŠKA
JOVANOVIĆA

7122.

1020.

WEBTV - UDARNO

Zasadimo 10 000 sadnica
za zeleniju planetu!
Da bismo ostvarili cilj, treba nam tvoja pomoć.

Umrlice

PRIJAVA

Vijesti

Politika

Crna hronika

Sport

Lifestyle

Objektiv

KULT

Ostalo ▾

Politika

Društvo

Ekonomija

Svijet

Crnom Gorom

Kultura

Zasadimo 10 000 sadnica
za zeleniju planetu!

Da bismo ostvarili cilj, treba nam tvoja pomoć.*

*Erste banka donira jedno drvo, do maksimalnog iznosa donacije od 10.000 sadnica, po jednoj Erste Mastercard® kartici koja napravi minimum jednu transakciju na Internetu (putem e-commerce) i koja je obrađena u periodu od 1. 11. do 30. 11. 2023. Erste banka je ovom akcijom dio inicijative Priceless Planet koalicije koju sprovodi kompanija Mastercard® sa ciljem da do 2025. godine posadi 100 miliona stabala širom svijeta radi ublažavanja negativnih uticaja klimatskih promjena na ljude i planetu. [Saznaj više na erstebank.me](#)

Saznaj više
i pridruži
nam se!

WITH

POLITIKA

EKONOMIJA

POLITIKA

DRUŠTVO

DRUŠTVO

Vječiti homo ludens

Najnovije

Najčitanije

Pobjeda jedini izbor za Barane
26.11.2023. 10:51

Za 24 sata 20 saobraćajnih nezgoda
26.11.2023. 10:45

Odložena dva meča: Zbog snijega
nema fudbala u Beranama i Bijelom...
26.11.2023. 10:37

Onlajn standardi i novinarski standardi

Hamilton i Krimski “novinske zapovijesti”

1. Nije dozvoljeno lagati u medijima; nije dozvoljeno lagati ili prijetiti izvoru
2. Nije dozvoljeno objavljivati glasine ili neprovjerene informacije
3. Nije dozvoljeno prikrivati ili izostavljati mišljenja sa kojima se ne slažemo; nije dozvoljeno pokazivati naklonost ili ličnu pristrasnost u izvještavanju;

Hamilton i Krimski “novinske zapovijesti”

1. Nije dozvoljeno lažno se predstavljati ili prevarom doći do priče;
2. Nije dozvoljeno plagirati tuđe riječi ili ideje;
3. Nije dozvoljeno prisluškivati ili snimati telefonske razgovore bez odobrenja;
4. Nije dozvoljeno iskoristiti nečiji položaj za ličnu dobit ili se upustiti u “konflikt interesa”

Nije dozvoljeno
lagati u
medijima; nije
dozvoljeno lagati
ili prijetiti izvoru

Pope Francis Shocks World, Endorses Donald Trump for President, Releases Statement

Izvor: <https://library-nd.libguides.com/fakenews/examples>

Nije dozvoljeno
lagati u medijima;
nije dozvoljeno
lagati ili prijetiti
izvoru

- Ovaj standard se odnosi na svaki otvoren pokušaj obmanjivanja publike, odnosno na pojedine vrste dezinformacija, najčešće na fabrikovanje (izmišljanje)

- Slučaj Džejsona Blera u NY tajmsu

Nije dozvoljeno
objavljivati glasine
ili neprovjerene
informacije

- Onlajn novinarstvo je naročito podložno kršenju ovog standarda jer se brzo šire informacije i glasine
- “Glasine i pretpostavke moraju se nedvosmisleno naznačiti kao takve”
(Kodeks novinara/ki Crne Gore, Načelo II)
- Svaku informaciju treba detaljno provjeriti uz upotrebu izvora
- Precizira li Kodeks koliko minimum izvora treba da koristimo da bismo provjerili neku informaciju?

Nije dozvoljeno
objavljivati glasine
ili neprovjerene
informacije

- Postoje određeni kriterijumi koje možemo koristiti da bismo nekoga pozvali da nam bude izvor informacije:

1. Blizina

2. Stručnost

3. Sukob interesa

(Posetti 2021, 394).

Nije dozvoljeno
prikrivati ili
izostavljati
mišljenja sa kojima
se ne slažemo; nije
dozvoljeno
pokazivati
naklonost ili ličnu
pristrasnost u
izvještavanju

- Sa kojim profesionalnim standardom novinarstva je ovaj princip povezan?
- Nepristrasnost

Nije dozvoljeno
lažno se
predstavljati ili
prevarom doći do
priče

- Da li novinari i novinarka u Crnoj Gori mogu pribjeći tajnom dobijanju informacija?

Načelo V:

Za prikupljanje informacija u bilo kom obliku, novinar/novinarica koristi **profesionalno časne i pravno dozvoljene metode**.

Smjernice za Načelo V:

1. U normalnim okolnostima novinari bi trebalo da koriste otvorene metode prikupljanja informacija, što podrazumijeva njihovu jasnu profesionalnu identifikaciju.
2. Nije u skladu sa profesijom novinara i ulogom medija da se novinari tokom istraživanja lažno predstavljaju i daju pogrešne informacije o svom radu.

Nije dozvoljeno
lažno se
predstavljati ili
prevarom doći do
priče

1. Tajnom pribavljanju informacija može se pribjeći **samo onda** kada one ne mogu da se dobiju korišćenjem **otvorenih metoda**, a od izuzetnog su značaja za javnost.
2. Te metode se mogu koristiti u slučajevima **otkrivanja kriminalnih radnji, zloupotrebe položaja ili u slučajevima otkrivanja nečega što može da ugrozi zdravlje i bezbjednost građana ili životnu sredinu.**

Nije dozvoljeno
plagirati tuđe riječi
ili ideje

- Smjernice za Načelo 11
- “Obaveza je novinara/novinarke da bude solidaran/solidarna sa kolegama/ kolegamicama u mjeri koja ga/je neće onemogućiti da valjano obavi profesionalni zadatak, niti dovesti u opasnost da se ogriješi o osnovne principe novinarskog Kodeksa.”
- 11.2. Originalnost
- “Novinar/novinarica ne smije koristiti tuđi tekst, ideje i slike bez odgovarajućeg navođenja autora i izvora”.

CORRECTING THE RECORD

CORRECTING THE RECORD; Times Reporter Who Resigned Leaves Long Trail of Deception

Share full article

This article was reported and written by Dan Barry, David Barstow, Jonathan D. Glater, Adam Liptak and Jacques Steinberg. Research support was provided by Alain Delaquérie and Carolyn Wilder.

May 11, 2003

Izvor: <https://www.nytimes.com/2003/05/11/us/correcting-the-record-times-reporter-who-resigned-leaves-long-trail-of-deception.html>

Nije dozvoljeno
prisluškivati ili
snimati telefonske
razgovore bez
odobrenja

- Dobijanje dozvole za snimanje predstavlja dio postupka ugovaranja intervjua ili se dozvola traži neposredno prije početka

Nije dozvoljeno
iskoristiti nečiji
položaj za ličnu
dobit ili se upustiti u
“konflikt interesa”

- Načelo 10

“Novinar/novinarka ne smije tražiti niti prihvatati privilegije bilo koje vrste koje bi mogle ograničiti ili dovesti u sumnju njegovu/njenu nezavisnost i nepristrasnost, i nauditi uredničkoj slobodi.”

Virdžinija Šej – osnovna pravila onlajn novinarstva

1. **Prepoznajte svoje mjesto svijetu u kibernetike** – treba dobro razumjeti “terms and conditions” odnosno uslove i način funkcionisanja interneta, da bismo mogli da znamo šta ćemo da napišemo i kome ćemo da uputimo napisano
2. **Podijelite stručno znanje** – novinari treba da vode računa o profesionalnim standardima, svom znanju, gramatici i pravopisu, naročito onlajn, gdje se **greške brže šire, a teže opraštaju**
3. **Poštujte tuđu privatnost** – u onlajn sferi smo svakako previše eksponirani, treba da vodimo računa da kao novinari ne koristimo sadržaj sa nečijih npr. društvenih mreža **bez** prethodnog odobrenja

- Primjer